

Sygn. akt III AUa 977/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krystian Serzysko
Sędziowie:	SSA Feliksa Wilk SSA Ewa Drzymała (spr.)
Protokolant:	st.sekr.sądowy Mariola Pater

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2012 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **J. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o wypłatę renty w pełnej wysokości

na skutek apelacji wnioskodawcy J. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach Wydziału VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 kwietnia 2012 r. sygn. akt VI U 5629/05

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 977/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie **J. Z.** od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 8 listopada 2005 r. zmniejszającej pobieraną przez niego rentę o kwotę (...)zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że w decyzji z dnia 27 kwietnia 2004 r. organ rentowy wymierzył wnioskodawcy J. Z. składki na ubezpieczenie zdrowotne za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. w kwocie (...)zł wraz z odsetkami wynoszącymi (...)zł, z uwagi na fakt, że dokonał on zgłoszenia do ubezpieczenia zdrowotnego z dniem 1 stycznia 1999 r., ale nie opłacił należnych z tego tytułu składek. W wyniku egzekucji prowadzonej na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. (nr od (...)do (...)) ustalono wysokość potrąceń ze świadczenia rentowego wnioskodawcy na poczet powyższych zaległości w kwocie (...)zł, która nie przekracza 25% wysokości renty (...)

Ustalił też Sąd Okręgowy, że w dniu 18 stycznia 2006 r. wnioskodawca wystąpił do organu rentowego z wnioskiem o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 27 kwietnia 2004 r., jednakże decyzją z dnia 2 lutego 2006 r. organ rentowy odmówił wznowienia postępowania w sprawie wymiaru składek wnioskodawcy na ubezpieczenie zdrowotne za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2008 r. (do sygn. akt VI U 1440/06) Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji, a Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 15 stycznia 2009 r. (do sygn. akt III AUa 1373/08) oddalił apelację wnioskodawcy. Nadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 sierpnia 2011 r. (do sygn. akt I UK 104/10) oddalił skargę kasacyjną wnioskodawcy.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Potrącenie ze świadczenia rentowego wnioskodawcy kwoty(...)zł nastąpiło na podstawie tytułów egzekucyjnych (nr od (...)do (...)) wystawionych przez Dyrektora Oddziału ZUS w K. jako uprawniony organ na podstawie art. 19 § 4 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.). Zaś wysokość potrącenia nie przekroczyła 25% wartości renty przysługującej wnioskodawcy wynoszącej (...)zł, jak to przewiduje art. 139 ust. 1 pkt 5 i art. 140 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.). W ocenie Sądu Okręgowego prawidłową była również podstawa wydania powyższych tytułów egzekucyjnych, tj. decyzja organu rentowego z dnia 27 kwietnia 2004 r. dotycząca zaległości wnioskodawcy z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne. Nie została ona bowiem ani zmieniona ani uchylona. Zaś decyzją z dnia 2 lutego 2006 r. organ rentowy odmówił wznowienia postępowania w sprawie wymiaru składek wnioskodawcy na ubezpieczenie zdrowotne za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., a odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone prawomocnymi wyrokami Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 16 kwietnia 2008 r. oraz Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 stycznia 2009 r. Również skarga kasacyjna wnioskodawcy została oddalona wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2011 r. W konsekwencji uznał Sąd Okręgowy, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie i je oddalił.

Apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji wywiódł wnioskodawca J. Z. zaskarżając go w całości. Zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 i art. 217 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na nieuwzględnieniu decyzji organu rentowego o niepodleganiu obowiązkowemu ubezpieczeniu oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku dowodu z tej decyzji, a także faktu, że nigdy nie istniała żadna decyzja wymiarowa, a postępowanie egzekucyjne objęte tytułami egzekucyjnymi, na podstawie których dokonano zajęcia świadczenia rentowego, zostało prawomocnie umorzone. Apelujący zarzucił też naruszenie prawa materialnego, tj. przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) oraz przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.) polegające na ich błędnej interpretacji. Wskazując na tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie jego odwołania, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu apelujący podniósł m.in., że był zwolniony od opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne, zaś decyzja wymiarowa co do tych składek była nieważna. W ostateczności sporne należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne uległy przedawnieniu, nie było bowiem możliwe zastosowanie do nich przedłużonego terminu przedawnienia z 5 lat do 10 lat od dnia 1 stycznia 2003 r. Oznaczałoby to naruszenie zasady zakazu zastosowania prawa wstecz. Zdaniem apelującego również tytuły egzekucyjne wydane wobec niego były wadliwe. Na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2007 r. zlikwidowano stanowisko dyrektora oddziału, wprowadzając na to miejsce dyrektora oddziału wojewódzkiego i kierownika oddziału. Natomiast sporne tytuły wykonawcze wystawił Dyrektor Oddziału ZUS w K.. Poza tym kompetencje dyrektora oddziału jako organu egzekucyjnego, nie rozciągały się na prowadzenie egzekucji ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia faktyczne i wywody prawne Sądu pierwszej instancji odnośnie prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego dokonującej potrąceń kwoty (...)zł ze świadczenia rentowego wnioskodawcy J. Z. z tytułu zaległości w zapłacie składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 1999 r. do stycznia 2004r. Pozostaje to w zgodzie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.), a w szczególności art. 139 ust. 1 pkt 5 tej ustawy. Zgodnie z tym przepisem, ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie – po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych – podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141 (m. in.) sumy egzekwowane na mocy tytułów wykonawczych na pokrycie należności innych niż świadczenia alimentacyjne. Zaś wedle art. 140 ust. 1 pkt 3 cytowanej ustawy, powyższe potrącenia mogą być dokonywane, z zastrzeżeniem art. 141, do wysokości 25% świadczenia. Zaś w myśl 24 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), należności z tytułu składek podlegają zaspokojeniu w drodze postępowania egzekucyjnego w administracji przed innymi wierzytelnościami, z wyjątkiem kosztów egzekucyjnych, należności za pracę, należności alimentacyjnych oraz rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci, jak również kosztów ostatniej choroby i kosztów pogrzebu dłużnika, w wysokości odpowiadającej miejscowym zwyczajom. Dokonane w zaskarżonej decyzji potrącenie spełnia powyższe wymogi, dotyczy bowiem kwoty (...)zł, która nie przekracza 25% wartości renty przysługującej wnioskodawcy wynoszącej (...)zł.

Jako chybiony należy ocenić zawarty w apelacji zarzut naruszenia przepisów ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 ze zm.), w tym w szczególności przepisu art. 19 § 4 tej ustawy, statuującego, iż dyrektor oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jest organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania egzekucji z wynagrodzenia za pracę, ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, z renty socjalnej, z wierzytelności pieniężnych oraz z rachunków bankowych, w egzekucji administracyjnej należności pieniężnych z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i należności pochodnych od składek oraz nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego lub innych świadczeń wypłacanych przez ten oddział, które nie mogą być potrącane z bieżących świadczeń. W istocie bowiem jakiegokolwiek wpływu na prawidłowość rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie nie mogła mieć powstała na tle organizacyjnym zmiana w nazwie organu egzekucyjnego z „dyrektora oddziału ZUS” na „dyrektora wojewódzkiego oddziału ZUS”, tym bardziej, że w myśl obowiązującego w tym okresie statutu ZUS, pod dyrektora oddziału wojewódzkiego podlegały kierowane przez kierowników (a nie dyrektorów) oddziały, inspektoraty i biura terenowe znajdujące się na obszarze danego województwa (§ 8 statutu ZUS stanowiącego załącznik do Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 lipca 2007 r. w sprawie nadania statutu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. Nr 137, poz. 965). Co więcej, w zakresie działania dyrektora oddziału wojewódzkiego pozostały dotychczasowe kompetencje dyrektora oddziału jako organu egzekucyjnego. Kompetencje te w ramach przedmiotowego statutu nie zostały bowiem przekazane do właściwości kierownika oddziału. Trudno byłoby zatem przyjąć, iż w okresie obowiązywania w/w statutu doszło do istotnej modyfikacji w zakresie właściwości rzeczowej organu egzekucyjnego uprawnionego do egzekucji ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz wydania tytułów egzekucyjnych. Stanowisko takie wyraził już Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 17 marca 2009 r. (do sygn. akt III AUa 2306/08) w sprawie z odwołania wnioskodawcy J. Z. od decyzji organu rentowego z dnia 21 listopada 2007 r. również dokonującej potrącenia ze świadczenia emerytalnego wnioskodawcy z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie zdrowotne. Ponadto w przepisie art. 109 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 ze zm.) wyraźnie wskazano, że sprawy z zakresu wymierzania i pobierania składek na ubezpieczenie zdrowotne należą do właściwości organów ubezpieczeń społecznych, czyli dyrektora ZUS – art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Bezskuteczne jest powoływanie się przez wnioskodawcę na decyzję ZUS z dnia 29 stycznia 1991r. o niepodleganiu przez niego ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności pozarolniczej, albowiem przedmiotem sporu są potrącenia z tytułu należności składkowych na ubezpieczenie zdrowotne, a obowiązek podlegania temu ubezpieczeniu i opłacania składek został przesądzony prawomocnymi decyzjami. Przedmiotem zarzutów w niniejszej sprawie nie może zaś być stanowiąca podstawę wydania tytułów egzekucyjnych wobec wnioskodawcy (nr od (...))do

(...) prawomocna decyzja organu rentowego z dnia 27 kwietnia 2004 r., w przedmiocie zaległości wnioskodawcy z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne. Ocena prawidłowości tej decyzji była przedmiotem postępowania zakończonych prawomocnymi wyrokami Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 16 kwietnia 2008 r. (do sygn. akt VI U 1440/06), Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 stycznia 2009 r. (do sygn. akt III AUa 1373/08), a także Sąd Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2011 r. (do sygn. akt I UK 104/10), który oddalił skargę kasacyjną wnioskodawcy. Wyroki te są prawomocne i korzystają z powagi rzeczy osądzonej. Zatem zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c. wiążą nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej. Nie mogą one być więc ignorowane zarówno przez sąd rozpoznający sprawę z zakresu ubezpieczenia społecznego jak organ rentowy. Konsekwencją tego jest niedopuszczalność ponownego badania istnienia zaległości wnioskodawcy z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne za okres od dnia stycznia 1999 r. w zakresie objętym prawomocnym już wyrokami. Skoro wcześniej Sądy obu instancji, a także Sąd Najwyższy, dokonały już rozstrzygnięcia tej kwestii, to dalsze jej kwestionowanie w toku niniejszego postępowania, do czego w istocie sprowadzają się zawarte w apelacji zarzuty, nie jest dopuszczalne.

Brak było natomiast podstaw do przyjęcia, iż doszło do przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenia zdrowotne, w tym naruszenia zakazu działania prawa wstecz. Istotnie doszło do zmiany stanu prawnego mającego wpływ na bieg terminu przedawnienia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (zdrowotne). Wedle regulacji art. 24 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, składki na ubezpieczenie społeczne ulegały przedawnieniu po upływie 5 lat, licząc od dnia, kiedy stały się wymagalne. Natomiast zmiana art. 24 ust. 4 tej ustawy dokonana przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 241, poz. 2074 ze zm.) z dniem 1 stycznia 2003 r. wydłużyła w sposób niekorzystny dla ubezpieczonych termin przedawnienia składek na ubezpieczenie społeczne do lat 10. Wierzytelności nieprzedawnione podlegały dłuższemu okresowi przedawnienia, co wynika z samej treści zmienionego przepisu, stanowiącego, że "należności z tytułu składek ulegają przedawnieniu po upływie 10 lat, od dnia, w którym stały się wymagalne" (por. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 8 lipca 2008 r., I UZP 4/08 OSNP 2009 nr 1-2, poz. 19; zob. też uchwałę SN z dnia 2 lipca 2008 r. II UZP 5/08 OSNP 2009 nr 1-2, poz. 17 oraz wyrok SN z dnia 12 lipca 2007 r. I UK 37/07, OSNP 2008 nr 17-18, poz. 266). Nieuzasadniony jest też zarzut, iż zastosowanie do wierzytelności (należności) już istniejących, dłuższego terminu przedawnienia wprowadzonego po ich powstaniu prowadzi do działania prawa wstecz. Jakkolwiek wydłużenie terminu przedawnienia zawsze wywołuje dla dłużnika ujemne skutki, w zakresie chociażby sposobu liczenia terminu przedawnienia dla składek wymagalnych przed wejściem nowych przepisów, dla których bieg terminu przedawnienia rozpoczął się przed zmianą przepisów wprowadzających nowy dłuższy termin przedawnienia, to jednak nie stanowi naruszenia ani art. 2, art. 42 ust. 1, art. 43 i art. 44 Konstytucji RP. Instytucja przedawnienia kształtowana jest przez ustawodawcę, który dysponuje swobodą w określaniu jego terminu, a także czasowego zakresu stosowania nowych okresów przedawnienia. W istocie pogląd o naruszeniu zasady nie działania prawa wstecz poprzez wydłużanie terminów przedawnienia prowadziłby do skonstruowania pewnego rodzaju konstytucyjnego „prawa do przedawnienia” lub chociażby ekspektatywy takiego prawa, co nie ma oparcia w żadnym z obowiązujących przepisów prawa. Nastąpienie w przyszłości przedawnienia nie jest dla zobowiązanego (dłużnika) ekspektatywą i z terminu przedawnienia, dopóki przedawnienie to nie nastąpi, nie wynikają dla niego żadne prawa. Z tego powodu wydłużenie terminu przedawnienia nie należy też traktować jako ustawy działającej wstecz. Zasada nieretroakcji odnosi się bowiem do stanu, w którym nowa ustawa miałaby zmieniać już istniejące prawo obywatela w sposób dla niego niekorzystny.

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że należności składkowe wnioskodawcy za okres od czerwca 1999 r. w dniu 1 stycznia 2003 r. nieuległy jeszcze 5-cio letniemu terminowi przedawnienia i ma do nich zastosowanie wprowadzony z tym dniem, nowy 10-cio letni okres przedawnienia na podstawie zmienionego art. 24 ust. 4 ustawy systemowej. Nie doszło więc do ich przedawnienia na dzień wydania decyzji organu rentowego z dnia 27 kwietnia 2004 r. wymierzającej składki, jak i na dzień wydania samych tytułów egzekucyjnych.

Z tych względów Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację jako nie zawierającą usprawiedliwionych podstaw.